

مرکز بررسی‌ها و مطالعات راهبردی - نکته روز شماره ۶۹ - پنجم مهر ۹۴

نگاه تحلیلی مجله تایم به توافق ایران با ۱+۵ و نتایج آن برای کشور

عوامل پنج گانه موفقیت اقتصاد ایران

ترجمه: قاسم دهقان

در حالی که تمامی توجه در داخل ایالات متحده آمریکا معطوف به جزییات پیشنهادی در توافق هسته ای ۶ قدرت برتر جهان با ایران با هدف تحدید توان نظامی این کشور است، هم زمان اما داستانی دیگر و از زوایایی دیگر نیز در حال روایت است. کلیت این داستان از این قرار است که به عنوان بخشی دیگر از پیامدهای آتی این توافق، بدیهی است که تهران از بند تحریم های بین المللی رهایی پیدا خواهد کرد و این امر، واقعیتی است که می تواند اقتصاد ایران را به سوی تجدید حیات و بازیابی قدرت تضعیف شده آن هدایت کند.

بر همین اساس و در راستای این تقویت دوباره اقتصاد ایران در آینده نزدیک، مروری آماری بر ۵ مورد از رویدادهای مرتبط با تحریم ایران و توافق رخ داده با این کشور انجام شده است تا بتوان با توجه به این موارد و نتایج حاصل شده به شناخت بهتری از طرف های برنده و بازنده، در پی احیای دوباره اقتصاد ایران دست پیدا کرد.

تأثیرات اقتصادی تحریم ها

جداسازی و انزوای اقتصاد ایران از سیستم بانکی بین المللی و کاهش درآمدهای نفتی این کشور باعث شد تا «ریال» واحد پول رسمی ایران، یک سوم ارزش خود را در مقابل دلار را پس از تشدید تحریم های این کشور در سال ۲۰۱۱ میلادی تا به امروز از دست بدهد. نرخ تورم سالانه حتی تا بالای ۴۰ درصد رشد پیدا کند. مطابق برآوردها و آن طور که تخمین زده شده است، آخرین دور تحریم های اعمال شده علیه ایران باعث افت ۲۰ درصدی تولید ناخالص داخلی و افزایش نرخ رشد بیکاری در ایران تا سطح ۱۰/۳ درصد شده است. هم اکنون اما با رفع تحریم های بین المللی، ایران پس از تجزیه اتحاد جماهیر شوروی بزرگ ترین کشوری خواهد بود که بار

دیگر به بازارهای جهانی خواهد پیوست. همچنین بر اساس برخی برآوردهای کارشناسان، اقتصاد ایران در طول یک سال آینده معادل ۲ درصد بر شاخص نرخ رشد اقتصادی خود خواهد افزود و به رشد اقتصادی ۵ درصدی خواهد رسید و حتی پس از یک دوره ۱۸ ماهه، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی این کشور توان رسیدن به مرز ۸ درصد را نیز به صورت بالقوه دارد.

پیامدهای اجتماعی تحریم ها

از بعد اجتماعی نیز باید به لغو تحریم های ایران توجه شود. تخمین زده می شود که بازگشت به عقب دیواره های تحریم ایران، کمک بسیار زیادی به این کشور در زمینه حفظ بهترین بخش از جمعیت تحصیلکرده خود و جلب رضایت نیروهای انسانی نخبه و خلاق این کشور برای ماندن و ادامه زندگی در سرزمین مادری و کشور خود به جای مهاجرت به ممالک دیگر خواهد کرد. در فاصله سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ بیش از ۳۰۰ هزار نفر از ایرانیان کشورشان را در جست و جوی فرصت های بهتر زندگی در ورای مرزهای این کشور، ترک کردند و هم اکنون حدود ۲۵ درصد از ایرانیان دارای تحصیلات دانشگاهی در کشورهای توسعه یافته و خارج از ایران زندگی می کنند و بر پایه برخی تخمین های انجام شده، این آمار به منزله بالاترین نرخ «فرار مغزها» در جهان است. علاوه بر این مطابق گزارش بانک جهانی، اقتصاد ایران سالانه رقمی معادل ۵۰ میلیارد دلار را به دلیل خروج نیروهای انسانی مستعد خود از این کشور با هدف یافتن کار و شرایط بهتر زندگی در آن سوی مرزهای آن، از دست می دهد و برداشتن تحریم های همه جانبه از پیرامون ایران، بخشی از جمعیت تحصیلکرده این کشور را متقاعد به ماندن و ادامه زندگی در داخل کشورشان خواهد کرد.

بازگشت ایران به بازارهای نفت

ایران چهارمین کشور جهان از نظر در اختیار داشتن ذخایر ثابت نفت خام محسوب می شود و مجموع این ذخایر نفتی ایران معادل ۱۵۷/۸ میلیارد بشکه تخمین زده شده است که به منظور تامین نیازهای نفتی ۴۰ سال کشور چین کافی خواهد بود. تولید نفت ایران در سال های گذشته به ۲/۸ میلیون بشکه در روز می رسید. پیش بینی های انجمن بین المللی انرژی حاکی از آن است که پایان یافتن تحریم ها به ایران اجازه خواهد داد تولید نفت خام خود را ظرف مدت یک ماه به میزان ۶۰۰ تا ۸۰۰ هزار بشکه در روز افزایش دهد که این میزان چیزی در حدود ۴ درصد تولید جهانی این کالای ارزشمند به شمار می رود. همچنین ورود دوباره نفت ایران به بازار جهانی، می تواند برآوردهای سال ۲۰۱۶ برای قیمت نفت خام را بین ۵ تا ۱۵ دلار به ازای هر بشکه نفت کاهش دهد و این بدون

شک خبر خوبی برای مشتریان خریدار نفت اما خبر بدی برای عربستان سعودی خواهد بود که در شرف از دست دادن بخش قابل توجهی از سهم بازار سالانه خود در پی ورود ۲ کشور ایران و عراق به بازار نفت و افزایش میزان تولید و صادرات نفت از سوی این ۲ کشور است.

برندگان خارجی

بازگشت دوباره ایران به جمع اقتصاد جهانی با بازار بکر ۷۸/۵ میلیون نفری جمعیت این کشور که پس از مصر دومین کشور پرجمعیت در منطقه خاورمیانه محسوب می شود، بدون شک علاقه مندان و متقاضیان بین المللی فراوانی را جذب خود خواهد کرد. ترکیه، امارات متحده عربی و عمان در ردیف نخستین کشورهای قرار گرفتند که سهم خود را از تجارت و سرمایه گذاری در ایران به وضوح افزایش دادند. همچنین در راستای منافع مشترک با شرکت های نفتی بین المللی، تهران از قبل در حال گذراندن مراحل قانونی عقد قراردادهای جدید در حوزه انرژی - توام با حفظ شرایط امنیتی این قراردادها - با شرکت های بزرگ غربی به ارزش تقریبی ۱۰۰ میلیارد دلار بوده است. البته این امور طبیعی و منطقی به نظر می رسد و ایران به تمامی کمک هایی که بتواند در اختیار بگیرد احتیاج خواهد داشت چرا که برای نمونه با جذب این سرمایه ها و کمک ها ایران قادر خواهد بود تا ۲۰۰ میلیارد دلار منابع لازم برای احیا و نوسازی بخش های فرسوده صنایع نفتی خود را تامین کند.

تنش های منطقه ای

منتقدان توافق کشورهای ۵+۱ با ایران بر این دیدگاه اصرار دارند که پول بیشتر برای ایران به معنی مشکلات بیشتر برای خاورمیانه خواهد بود. عربستان سعودی و ایران از قبل در عرصه هایی همچون عراق، سوریه و یمن به نوعی با یکدیگر رو در رو شده اند. بر اساس گزارش موسسه تحقیقات صلح بین المللی استکهلم سوئد، دولت عربستان سعودی برای رویارویی با ایران رقمی معادل ۸۰ میلیارد دلار را در سال ۲۰۱۴ هزینه کرده است و موارد مشابه این نیز میان ۲ کشور همچنان در حال وقوع است، اما در نهایت، ایالات متحده آمریکا می تواند به صورت غیر مستقیم از منافع و ثروتی که نصیب ایران خواهد شد بهره ببرد، اگر ایران قصد کمک های بیشتری به نیروهای شبه نظامی شیعه در عراق برای مقابله با نیروهای تروریستی داعش داشته باشد. از دیدگاه حکومت اوباما، بهتر آن است که ایران در این راستا تلاش کند تا این که آن ها مجبور به این کار شوند.

منبع: تایم